

Η ιεράρχηση των επαγγελματικών στόχων του Έλληνα εκπαιδευτικού: Εμπειρική προσέγγιση

Αντώνης Πατσαϊκονόμου¹

Περίληψη

Η παρούσα εργασία έχει ως στόχο την παρουσίαση των επαγγελματικών στόχων του Έλληνα εκπαιδευτικού στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία. Στην αρχή γίνεται μια προσπάθεια σκιαγράφησης της ταυτότητας ρόλου του εκπαιδευτικού όπως επίσης και του επαγγελματισμού του. Στη συνέχεια παρουσιάζεται η έρευνα σε 720 εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με ερωτήματα σχετικά με την ανάπτυξη θετικού συναδερφικού κλίματος, τη διοικητική άνοδο σε θέσεις ευθύνης, την απόκτηση υψηλότερων ακαδημαϊκών προσόντων, την ανάπτυξη θετικής σχέσης με τους μαθητές, τη διδασκαλία του αντικειμένου με βάση τα πιο πρόσφατα πορίσματα και την επίτευξη υψηλότερων επιδόσεων των μαθητών. Τέλος, εξετάζεται η σχέση του φύλου στη διαμόρφωση των επαγγελματικών στόχων του εκπαιδευτικού.

Λέξεις κλειδιά: εκπαιδευτικός, επαγγελματισμός, ταυτότητα, σταδιοδρομία

¹ Εκπαιδευτικός, Διδάκτωρ Φιλοσοφίας ΑΠΘ

Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού ως επαγγελματική ταυτότητα

Είναι γενικά αποδεκτό ότι το επάγγελμα είναι μια από τις βασικότερες διαστάσεις της προσωπικότητας των ατόμων. Παρόλα αυτά τα επαγγέλματα διαφέρουν σημαντικά όσον αφορά την υποκειμενική σημασία που έχουν για τα άτομα. Μπορούν να καταταχθούν σε ένα συνεχές ανάμεσα σε επαγγέλματα που καταλαμβάνουν κεντρική θέση για τη δόμηση και τη ψυχοδυναμική ισορροπία του «εαυτού», όπως τα επιστημονικά και τα καλλιτεχνικά, και σε εκείνα που καταλαμβάνουν περιφερειακή θέση (Parelius & Parelius, 1978). Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που επηρεάζουν τη θέση του επαγγέλματος στο παραπάνω συνεχές. Αυτοί αφορούν την επένδυση χρόνου και χρήματος, τον κόπο που απαιτεί και την αυτοεκτίμηση που πηγάζει από αυτό (Παπαοικονόμου, 2011). Η επαγγελματική ταυτότητα του εκπαιδευτικού σχετίζεται σε ορισμένες μελέτες όχι μόνο με το τι οι άλλοι πιστεύουν για το τι πρέπει να κάνουν και τι πρέπει να ξέρουν οι εκπαιδευτικοί, αλλά επίσης και με το τι πιστεύουν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί ότι είναι σημαντικό στο επάγγελμά τους βασισμένοι στις εμπειρίες τους όπως επίσης και τους στόχους που θέτουν στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία. (Ξωχέλλης, 1984, 1989, Χατζηδήμου & Ταράτορη, 1990, Δημητριάδου, 1982).

Η έννοια της σταδιοδρομίας, όντας ένα βασικό συστατικό του επαγγέλματος και της υποκειμενικής αντίληψης του υποκειμένου για τον εαυτό του, καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και τους στόχους που τίθενται από το υποκείμενο. Έτσι, ανάμεσα στα ονομαζόμενα «καθιερωμένα» επαγγέλματα έχει γίνει αναφορά «στα στάδια της σταδιοδρομίας του γιατρού» (Hall, 1998) και «στο σχεδιασμό της σταδιοδρομίας του δικηγόρου» (Slocum, 1966). Λίγες όμως αναφορές έχουν γίνει για τη σταδιοδρομία του εκπαιδευτικού (Δημητριάδου, 1982). Ο λόγος έγκειται στο γεγονός ότι παρόλο που οι εκπαιδευτικοί ως παιδαγωγοί είναι «επαγγελματίες», δηλαδή «professionals», δεν τους αναγνωρίζεται το ίδιο status των «professionals», όπως στους γιατρούς και τους δικηγόρους (Κελπανίδης, 2002). Οι όροι «επαγγελματισμός» και «επαγγελματοποίηση» είναι μετάφραση των αντίστοιχων αγγλικών όρων «professionalism» και «professionalization»². Στην Αγγλική

² Ετυμολογικά η λέξη «profession» προήλθε από το ρήμα profess που σημαίνει «παίρνω όρκο». Professional άρα είναι το άτομο που «παίρνει όρκο» ότι θα ανταποκριθεί στο ρόλο του.

γλώσσα ωστόσο η έννοια «profession» διαφέρει ουσιαστικά από την έννοια «occupation». Ενώ η δεύτερη χαρακτηρίζει κάθε επάγγελμα γενικά η πρώτη αναφέρεται μόνο σε ορισμένα επαγγέλματα υψηλού κύρους, τα οποία πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις: 1) Συνεπάγονται ειδικές επιστημονικές γνώσεις, τις οποίες κατέχουν μόνο τα μέλη της συγκεκριμένης επαγγελματικής ομάδας. 2) Έχουν ισχυρές επαγγελματικές οργανώσεις, οι οποίες ελέγχουν την είσοδο στο επάγγελμα και οι οποίες λειτουργούν ως ομάδες πίεσης (Η ΟΛΜΕ δεν αποτελεί σύλλογο, αλλά ομοσπονδία, δεν δίνει άδεια άσκησης σε τυχόν παρατυπία, το κράτος παίρνει το πτυχίο σε αντίθεση π.χ. με τον ιατρικό σύλλογο). 3) Υπάρχει κώδικας συμπεριφοράς με δεσμευτικές νόρμες για τα μέλη της επαγγελματικής ομάδας. 4) Στην επαγγελματική οργάνωση έχει χορηγηθεί αυτονομία από την πολιτεία και ελευθερία να ρυθμίζει τα θέματά της, να ελέγχει τη συμπεριφορά των μελών της και να έχει το δικαίωμα σε περίπτωση ανάρμοστης συμπεριφοράς να αφαιρεί την άδεια άσκησης του επαγγέλματος. 5) Τα μέλη της επαγγελματικής κατηγορίας προσφέρουν τις υπηρεσίες τους κάτω από ευνοϊκές για αυτά συνθήκες. 6) Το επάγγελμα έχει υψηλό γόητρο και θεωρείται «αποστολή» (Κελπανίδης, 2002). Σε σχέση με τους εκπαιδευτικούς, ο Eric Hoyle ορίζει τον επαγγελματισμό ως την ικανότητα του εκπαιδευτικού να εντάσσει τη διδασκαλία του σε ένα ευρύτερο πλαίσιο και να ενδιαφέρεται για τη θεωρία και τις τρέχουσες εξελίξεις της Παιδαγωγικής (Hoyle, 1980). Στοιχεία επαγγελματισμού για τους J. W. Little & M. W. McLaughlin επίσης είναι η επαρκής αρχική εκπαίδευση, η επιμόρφωση, η έρευνα και οι μεταπτυχιακές σπουδές (Little, J. W., & McLaughlin, M. W, 1993).

Κατά την προηγούμενη δεκαετία έγινε μεγάλη συζήτηση σχετικά με την επαγγελματική ταυτότητα, την επαγγελματική ανάπτυξη και τον επαγγελματισμό των εκπαιδευτικών ως προϋποθέσεις της αποτελεσματικής εκπαιδευτικής διαδικασίας και της επίτευξης των στόχων που θέτει ο εκπαιδευτικός (Παπαναούμ, 2003). Προσδιορίστηκε επίσης μια σειρά κριτηρίων όσον αφορά τη συμμετοχή και την ουσιαστική απόδοση στο επάγγελμα του εκπαιδευτικού: οι εκπαιδευτικοί είναι αναγκαίο να έχουν γνώσεις ικανότητες, δεξιότητες στα ειδικά αντικείμενα και στην παιδαγωγική, να είναι αποτελεσματικοί στον τομέα της φροντίδας και της ανάπτυξης όλων των μαθητών, να ανταποκρίνονται σε επαγγελ-

ματικά και ηθικά κριτήρια τα οποία έχουν προσδιοριστεί από και για το επάγγελμα, να δρουν ως ένα είδος ισχυρού συνηγόρου για το επάγγελμα και το δημόσιο συμφέρον, να συμβάλλουν στην ανάπτυξη, την οικοδόμηση και την προώθηση της γνώσης που αποτελεί τη βάση του συγκεκριμένου επαγγέλματος, να καθορίζονται από έναν ισχυρό ηθικό προσανατολισμό μέσα από όλες τις περιοχές της γνώσης και της διδασκαλίας (Delors, 1999).

Πώς προσδιορίζεται ωστόσο ο ικανός και αποτελεσματικός εκπαιδευτικός στην πράξη; Είναι άραγε αυτός ο οποίος γνωρίζει βασικές έννοιες, υποθέσεις, συζητήσεις και προβληματισμούς που αναπτύσσονται στο συγκεκριμένο επιστημονικό χώρο; Αυτός που είναι σε θέση να αξιολογεί τις πηγές της γνώσης, της διδασκαλίας και τα υλικά του αναλυτικού προγράμματος, την ακρίβεια και την χρησιμότητά τους στην παρουσίαση και αναπαράσταση συγκεκριμένων ιδεών και εννοιών; Αυτός που χρησιμοποιεί διάφορες απόψεις, θεωρίες, τρόπους γνώσης και μεθόδους αναζήτησης στη διδασκαλία εννοιών και ειδικών διδακτικών αντικειμένων και θεμάτων; Αυτός που εμπλέκει τους μαθητές σε διαδικασίες επεξεργασίας, ανάλυσης, αμφισβήτησης της γνώσης σύμφωνα με τη διαδικασία αναζήτησης και τα επιστημονικά και διδακτικά δεδομένα εντός του δικού του επιστημονικού κλάδου; Πρόκειται για το άτομο που επεξεργάζεται και αναλύει διάφορες παρανοήσεις στον χώρο του κλάδου που αποτελούν εμπόδιο στη γνώση; Ή είναι αυτός που χρησιμοποιεί μια ποικιλία ερμηνειών και επεξεργάζεται πολλαπλούς τρόπους προσλήψεων εννοιών οι οποίες βοηθούν τους μαθητές να αναπτύξουν έναν τρόπο σκέψης και κατανόησης, αυτός που διευκολύνει εμπειρίες γνώσης και μάθησης οι οποίες επιτρέπουν ή διευκολύνουν την επαφή και τη διασύνδεση με άλλες γνωστικές περιοχές, με εμπειρίες από την πρακτική και καθημερινή ζωή και το χώρο του επαγγέλματος; Είναι τέλος εκείνος ο οποίος χρησιμοποιεί υλικά και εργαλεία που διευκολύνουν την πρόσβαση σε γενικά περιεχόμενα μάθησης και γνώσης για άτομα με δυσκολίες, μαθησιακές και άλλες; Προφανώς η απάντηση των παραπάνω ερωτήσεων είναι ότι αποτελεσματικός εκπαιδευτικός είναι εκείνος ο οποίος τα συνδυάζει όλα.

Βασικός άξονας της παρούσας μελέτης θα αποτελέσει ο «εαυτός» του εκπαιδευτικού, ως «ενορχηστρωτής» των επιμέρους στόχων που θέτει στην καθημερινή εκπαιδευ-

τική διαδικασία και την ιεράρχηση τους στην αυτοαντίληψη του (Παπαοικονόμου & Κυρίτσης, 2011). Οι στόχοι οι οποίοι θα διερευνηθούν είναι:

- Η ανάπτυξη θετικού συναδερφικού κλίματος και συνεργασίας στο σχολείο,
- η θέληση για διοικητική άνοδο σε θέση συμβούλου, προϊστάμενου γραφείου, περιφερειάρχη κλπ.,
- η θέληση για απόκτηση υψηλότερων ακαδημαϊκών προσόντων, όπως για παράδειγμα μεταπτυχιακό, διδακτορικό,
- η ανάπτυξη θετικής σχέσης με τους μαθητές,
- η διδασκαλία του αντικειμένου με βάση τα πορίσματα των πιο πρόσφατων επιστημονικών εξελίξεων και
- η επίτευξη υψηλότερων επιδόσεων των μαθητών με αποτελεσματικότερη μέθοδος της διδασκαλίας.

Επίσης θα διερευνηθεί η επίδραση του φύλου, η κατοχή δεύτερου πτυχίου, μεταπτυχιακών και διδακτορικών τίτλων και η θέση στη διοικητική ιεραρχία στην επιλογή των παραπάνω στόχων.

Μέθοδος και δείγμα της έρευνας

Για τη διερεύνηση του ερευνητικού προβλήματος θεωρήθηκε ως καταλληλότερη μέθοδος η επισκόπηση (survey) που παρά τους περιορισμούς της, θεωρείται πλεονεκτικότερη άλλων ερευνητικών εργαλείων προκειμένου να συμμετάσχει στην έρευνα ένας μεγάλος αριθμός εκπαιδευτικών και των δυο βαθμίδων από όλη την Ελλάδα (Heller, K. & Rosemann, R., 1974). Για την κατασκευή του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκαν παρόμοιες έρευνες που διεξήχθησαν στις Ηνωμένες Πολιτείες που είχαν ως σκοπό τη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας των εκπαιδευτικών στον εργασιακό τους χώρο (Guskey & Passaro, 1994). Πληθυσμός της έρευνας ήταν οι εκπαιδευτικοί όλων των δημόσιων σχολείων της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Συγκεντρώθηκαν 720 απαντήσεις με ποσοστό απόκρισης το 36,3% των σταλμένων ερωτηματολογίων που αποτελεί και το τελικό δείγμα. Το ποσοστό αυτό μπορεί να θεωρηθεί, σύμφω-

να με τα διεθνή δεδομένα, αρκετά ικανοποιητικό για έρευνες με ερωτηματολόγια (Ξωχέλλης, 1984, Παπαναούμ, 2003). Το γεγονός αυτό το ενισχύουν οι ιδιόρρυθμες ελληνικές συνθήκες, δηλαδή το γεγονός ότι οι Έλληνες εκπαιδευτικοί διακατέχονται από ένα αίσθημα δυσπιστίας για κάθε είδους έρευνα. Για την ανάδειξη σχέσεων με τους δημογραφικούς και τους άλλους παράγοντες χρησιμοποιήθηκε το στατιστικό πακέτο SPSS και η μέθοδος του χ^2 ως η πλέον κατάλληλη μέθοδος συσχέτισης ονομαστικών και κατηγορικών μεταβλητών.

Το προφίλ των εκπαιδευτικών της έρευνας

Καταρχάς, πραγματοποιήθηκε μια δοκιμαστική έρευνα στο Γυμνάσιο και στο Λύκειο του Πολύκαστρου Κιλκίς. Παρουσιάστηκαν κάποια προβλήματα στο αρχικό ερωτηματολόγιο κυρίως λόγω του ότι η παραγοντική ανάλυση έδειξε χαμηλές συσχετίσεις ανάμεσα στις μεταβλητές που αποτελούσαν τους δείκτες. Αφού έγιναν οι απαιτούμενες αλλαγές στο ερωτηματολόγιο και αναδιαμορφώθηκαν οι διάφορες ερωτήσεις που παρουσίασαν πρόβλημα στην παραγοντική ανάλυση έγινε ξανά δοκιμαστική έρευνα στο Γυμνάσιο Αξιούπολης στο Κιλκίς. Αφού ξεπεράστηκαν τα προβλήματα και φάνηκαν ισχυρές φορτίσεις στην παραγοντική ανάλυση, πήρε την τελική του μορφή και συντάχθηκε η αρχική επιστολή που συνόδευε τη σελίδα στο διαδίκτυο. Στάλθηκαν γύρω στα 1982 ηλεκτρονικά μηνύματα σε εκπαιδευτικούς όλων των κλάδων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Για την εύρεση των λιστών ηλεκτρονικού ταχυδρομείου χρησιμοποιήθηκαν κυρίως οι υπηρεσίες του Πανελληνίου Σχολικού δικτύου και κυρίως οι νεόκοπες λίστες του Βήματος Ερμής. Πιο συγκεκριμένα, στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (www.sch.gr) υπάρχουν διαθέσιμες οι ιστοσελίδες εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όλων των ειδικοτήτων. Σε κάθε μια από αυτές υπάρχει διαθέσιμη η ηλεκτρονική διεύθυνση του κάθε εκπαιδευτικού. Επίσης, μια νέα λειτουργία του δικτύου είναι η δημιουργία ενός κόμβου σε κάθε νομό της χώρας με τη δυνατότητα διάχυσης ενός μηνύματος ηλεκτρονικού σε όλους τους χρήστες του νομού (Βήμα Ερμής).

Σε διάστημα ενός μηνός είχαν συγκεντρωθεί 720 απαντήσεις. Συνολικά απάντησε το 36,3% που αποτελεί και το τελικό δείγμα. Το ποσοστό αυτό μπορεί να θεωρηθεί, σύμφωνα με τα διεθνή δεδομένα, αρκετά ικανοποιητικό για έρευνες με ερωτηματολόγια (Παπαναούμ, 2003). Το γεγονός αυτό το ενισχύουν οι ιδιόρρυθμες ελληνικές συνθήκες, δηλαδή το γεγονός ότι οι Έλληνες εκπαιδευτικοί διακατέχονται από ένα αίσθημα δυσπιστίας για κάθε είδους έρευνα (Ξωχέλης, 1984). Αφού συγκεντρώθηκαν τα ερωτηματολόγια συγκρίθηκε το ποσοστό των επιστρεφόμενων ερωτηματολογίων της κάθε βαθμίδας εκπαίδευσης με το ποσοστό των εκπαιδευτικών της κάθε βαθμίδας του πληθυσμού:

Πίνακας 2. Κατανομή εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και ποσοστό εκπαιδευτικών του πληθυσμού κατά βαθμίδα εκπαίδευσης

Βαθμίδα	Αριθμός και ποσοστό (%) εκπαιδευτικών της έρευνας		Ποσοστό (%) εκπαιδευτικών του πληθυσμού
	N	%	%
Νηπιαγωγεία	55	7,6	8,0
Δημοτικά	160	22,3	27,3
Γυμνάσια-Λύκεια	480	66,6	59,5
Missing	25	3,3	
Σύνολο	720	100,0	100,0

Παρατηρείται μια μικρή απόκλιση στον πληθυσμό των δασκάλων των Δημοτικών σχολείων και των καθηγητών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Από τις αναλυτικές κατανομές των εκπαιδευτικών που πήραν μέρος στην έρευνα διαφαίνεται επίσης μια επαρκής αντιστοιχία ανάμεσα στις ειδικότητες των εκπαιδευτικών της έρευνας και του πληθυσμού όσον αφορά κυρίως τους εκπαιδευτικούς της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Παρατηρούμε υπεραντιπροσώπηση των εκπαιδευτικών πληροφορικής προφανώς λό-

γω της μεγαλύτερης εξοικείωσής και πρόσβασή τους στο δίκτυο, δεδομένου ότι στην περίπτωση αυτή το ερωτηματολόγιο εστάλη ηλεκτρονικά. Πιο αναλυτικά:

Πίνακας 3. Ειδικότητες εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα

Ειδικότητα	Συχνότητα	Ποσοστό δείγματος	Ποσοστό πληθυσμού ³
Θεολόγοι	19	2,6	2,5
Φιλολόγοι	107	14,9	14,5
Μαθηματικοί	45	6,3	6,4
Φυσικοί κλπ.	48	6,7	6,6
Γαλλικών	12	1,7	1,9
Αγγλικών	43	6,0	3,1
Γερμανικών	8	1,1	0,7
Καλλιτεχνικών	3	0,4	0,7
Οικονομολόγων	8	1,1	0,8
Κοινωνιολόγοι	2	0,1	0,5
Φυσικής Αγωγής	31	4,3	3,1
Μηχανικοί	5	0,7	0,3
Νομικών κλπ.	1	0,1	0,4
Ιατροί, Γεωπόνοι	12	1,7	0,2
Μουσικών	5	0,7	1,2
Τεχνολόγοι ΑΣΕΤΕΜ	7	1,0	0,5
Λοιποί Τεχνολόγοι	18	2,5	0,7
Πληροφορικής	105	14,6	2
Νηπιαγωγοί	55	7,6	9,1
Δάσκαλοι	160	22,2	43,7
Σύνολο	695	96,5	98,9
Missing	25	3,5	1,1
	720	100	100

³ Πηγή ΕΣΥΕ.

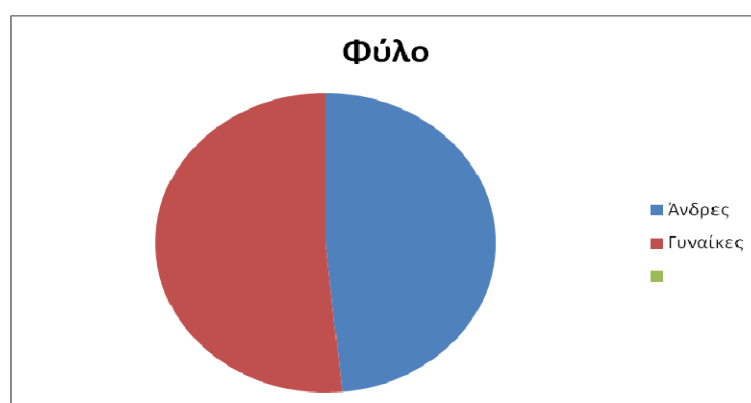
Από την αντιπαραβολή από τους παραπάνω εκπαιδευτικούς οι μισοί περίπου ήταν άνδρες και οι μισοί γυναίκες. Πιο αναλυτικά:

Πίνακας 4. Φύλο των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα

ΦΥΛΟ	Συχνότητα	Ποσοστό
Άνδρες	345	47.9
Γυναίκες	367	51.0
Δεν απάντησαν	8	1.1
Σύνολο	720	100.0

Σχηματικά η κατανομή έχει ως εξής:

Σχήμα 1. Το φύλο των εκπαιδευτικών που συμμετείχαν στην έρευνα

Από τα δεδομένα που παρουσιάζονται στον πίνακα 2 και στο Σχήμα 1 φαίνεται μια ισομερής συμμετοχή των ανδρών και των γυναικών στην έρευνα.

Παρουσίαση αποτελεσμάτων

Καταρχάς έγινε ο μη παραμετρικός έλεγχος χ^2 (κριτήριο καλής προσαρμογής). Τα αποτελέσματα του παρακάτω πίνακα δείχνουν ότι τα δεδομένα που συλλέχθηκαν ακολουθούν την κανονική κατανομή και είναι κατάλληλα για τους διαφόρους στατιστικούς υπολογισμούς:

Πίνακας 1. Μη παραμετρικός έλεγχος χ^2 (κριτήριο καλής προσαρμογής)

	Ανάπτυξη θετικού συναδερφικού κλίματος και συνεργασίας στο σχολείο	Διοικητική άνοδος σε θέση συμβούλου, προϊστάμενου γραφείου, περιφερειάρχη κλπ.	Απόκτηση υψηλότερων ακαδημαϊκών προσόντων, π.χ. μεταπτυχιακό, διδακτορικό	Ανάπτυξη θετικής σχέσης με τους μαθητές	Διδασκαλία του αντικείμενου με βάση τα πορίσματα των πρόσφατων επιστημονικών εξελίξεων	Επίτευξη υψηλότερων επιδόσεων των μαθητών με αποτελεσματικότερη μεθόδευση της διδασκαλίας.
Chi-square	73,805	999,498	299,014	859,552	107,819	223,812
df	5	5	5	5	5	5
Asymp. Sig.	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000

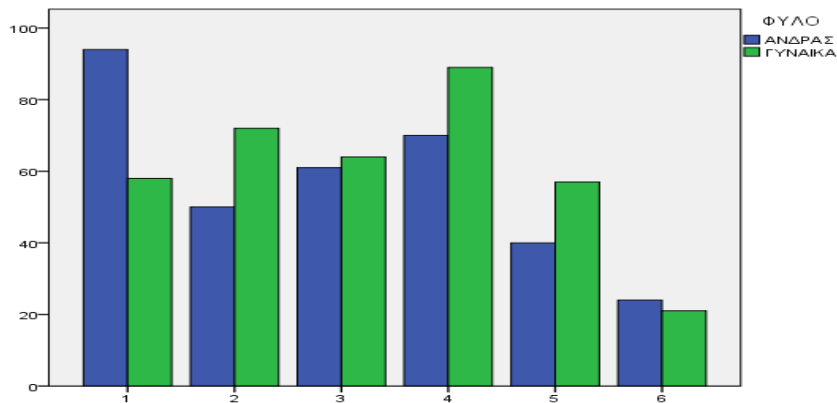
Από τον Πίνακα 2 διαφαίνεται ότι η ανάπτυξη θετικού συναδερφικού κλίματος και συνεργασίας στο σχολείο είναι μεν σημαντικός παράγοντας για ένα μεγάλο ποσοστό του δείγματος (το 39,1% τον θεωρεί πρώτη ή δεύτερη προτεραιότητα). Παρόλα αυτά ένα αρκετά σημαντικό ποσοστό (36,7%) τον θεωρεί τέταρτη ή πέμπτη προτεραιότητα. Πιο συγκεκριμένα οι κατανομές έχουν ως εξής:

Πίνακας 2. Ανάπτυξη θετικού συναδερφικού κλίματος και συνεργασίας στο σχολείο

Προτίμηση	Συχνότητα	Ποσοστό	Πραγματικό Ποσοστό	Συσσωρευτικό Ποσοστό
ΠΡΩΤΗ	152	21,1	21,7	21,7
ΔΕΥΤΕΡΗ	122	16,9	17,4	39,1
ΤΡΙΤΗ	125	17,4	17,8	56,9
ΤΕΤΑΡΤΗ	159	22,1	22,7	79,6
ΠΕΜΠΤΗ	98	13,6	14,0	93,6
ΕΚΤΗ	45	6,3	6,4	100,0
Σύνολο	701	97,4	100,0	
Missing	19	2,6		
Σύνολο	720	100,0		

Για τον στατιστικό έλεγχο χρησιμοποιήθηκε ο χ^2 διότι θεωρείται ο πιο κατάλληλος για τη συσχέτιση ονομαστικών και κατηγορικών μεταβλητών. Έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση στο στόχο της ανάπτυξης θετικού κλίματος και συνεργασίας στο σχολείο και στο φύλο των ερωτώμενων ($\chi^2=17,341$ $df=5$ $p<0,004$). Σύμφωνα με το παρακάτω διάγραμμα το 27,7% των ανδρών εκτιμά ότι το θετικό κλίμα και η συνεργασία πρέπει να αποτελούν πρώτη προτεραιότητα των εκπαιδευτικών σε σύγκριση με το 16,1% των γυναικών.

Σχήμα 1. Απόψεις ανδρών και γυναικών εκπαιδευτικών για την ανάπτυξη θετικού κλίματος και συνεργασίας στο σχολείο.

Ένας επιπλέον παράγοντας ο οποίος παρουσιάζει στατιστικά σημαντική σχέση είναι η κατοχή ή όχι μεταπτυχιακού ($\chi^2=14,350$ $df=5$ $p<0,012$). Σύμφωνα με αυτόν τον έλεγχο το 23% των εκπαιδευτικών που κατέχουν μεταπτυχιακό θεωρούν ότι πρώτη προτεραιότητα τους είναι η ανάπτυξη θετικού κλίματος με τους συναδέλφους τους σε σύγκριση με το 21,5% αυτών που δεν κατέχουν. Σημαντικό εύρημα αποτελεί το γεγονός ότι το 19,4% αυτών που κατέχουν μεταπτυχιακό θεωρούν ως πέμπτη προτεραιότητα τον παραπάνω στόχο σε σύγκριση με το αντίστοιχο 11,7% αυτών που δεν κατέχουν. Τέλος η κατοχή ή όχι διευθυντικής θέσης αποτελεί στατιστικά σημαντικό παράγοντα ($\chi^2=11,847$ $df=5$ $p<0,04$). Σύμφωνα με αυτή τη σύγκριση το 50,6% των ερωτώμενων διευθυντών θεωρεί την ανάπτυξη κλίματος συνεργασίας ως πρώτη ή δεύτερη προτεραιότητα τους σε σύγκριση με το αντίστοιχο 37,8% των υπόλοιπων εκπαιδευτικών. Οι υπόλοιποι παράγοντες (διδακτορικό, δεύτερο πτυχίο) δεν αποτελούν στατιστικά σημαντικές μεταβλητές και για αυτό το λόγο δεν θα αναφερθούν τα αποτελέσματα.

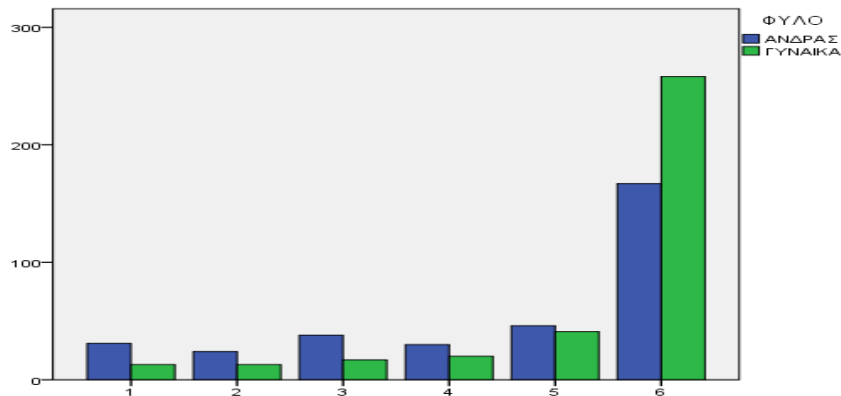
Όσον αφορά το δεύτερο στόχο από τον Πίνακα 3 φαίνεται ξεκάθαρα η αδιαφορία της πλειοψηφίας του δείγματος για τη διοικητική άνοδο δε θέση συμβούλου, διευθυντή, προϊσταμένου κλπ. (60,9%).

Πίνακας 3. Διοικητική άνοδος σε θέση συμβούλου, προϊστάμενου γραφείου, περιφερειάρχη κλπ.

Προτίμηση	Συχνότητα	Ποσοστό	Πραγματικό Ποσοστό	Συσσωρευτικό Ποσοστό
ΠΡΩΤΗ	44	6,1	6,3	6,3
ΔΕΥΤΕΡΗ	37	5,1	5,3	11,6
ΤΡΙΤΗ	55	7,6	7,9	19,5
ΤΕΤΑΡΤΗ	50	6,9	7,2	26,6
ΠΕΜΠΤΗ	87	12,1	12,4	39,1
ΕΚΤΗ	426	59,2	60,9	100,0
Σύνολο	699	97,1	100,0	
Missing	21	2,9		
Σύνολο	720	100,0		

Ο στατιστικός έλεγχος έδειξε ότι το φύλο αποτελεί στατιστικά σημαντική μεταβλητή ($\chi^2=39,510$ $df=5$ $p<0,001$). Παραπάνω ειπώθηκε ότι οι εκπαιδευτικοί στο σύνολο τους δεν ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για τη διοικητική άνοδο σε διευθυντικές θέσεις. Ο στατιστικός έλεγχος δείχνει ότι το 49,7% των ανδρών το θέτει ως τελευταία προτεραιότητα σε σύγκριση με το φαίνεται 71,3% των γυναικών. Το προηγούμενο συμπέρασμα παραστατικά στο ακόλουθο σχήμα:

Σχήμα 2. Σχέση φύλου και επιδίωξη διοικητικής ανόδου

Η κατοχή μεταπτυχιακού είναι επίσης ένας στατιστικά σημαντικός παράγοντας ($\chi^2=21,912$ $df=5$ $p<0,001$). Η σύγκριση έδειξε ότι το 15,8% των εκπαιδευτικών που κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο έχουν ως πρώτη ή δεύτερη προτεραιότητα την άνοδο σε διοικητικές ή διευθυντικές θέσεις σε σύγκριση με το αντίστοιχο 9,9% των υπολοίπων εκπαιδευτικών. Επίσης το 64,6% των εκπαιδευτικών που δεν κατέχουν μεταπτυχιακό θέτουν τον παραπάνω στόχο ως έκτη προτεραιότητα σε σύγκριση με το 51% αυτών που κατέχουν τίτλο. Οι υπόλοιπες μεταβλητές δεν είναι στατιστικά σημαντικές.

Το προηγούμενο εύρημα συνδέεται με το στόχο που διατυπώνεται στον πίνακα 3 που αφορά την απόκτηση υψηλότερων ακαδημαϊκών. Ένα ποσοστό της τάξης του 55,7% δεν ενδιαφέρεται ιδιαίτερα για την απόκτηση υψηλότερων προσόντων.

Πίνακας 4. Απόκτηση υψηλότερων ακαδημαϊκών προσόντων, π.χ. μεταπτυχιακό, διδακτορικό

Προτίμηση	Συχνότητα	Ποσοστό	Πραγματικό Ποσοστό	Συσσωρευτικό Ποσοστό
ΠΡΩΤΗ	102	14,2	14,6	14,6
ΔΕΥΤΕΡΗ	72	10,0	10,3	24,9
ΤΡΙΤΗ	80	11,1	11,5	36,4
ΤΕΤΑΡΤΗ	107	14,9	15,3	51,7
ΠΕΜΠΤΗ	282	39,2	40,4	92,1
ΕΚΤΗ	55	7,6	7,9	100,0
Σύνολο	698	96,9	100,0	
Missing	22	3,1		
Σύνολο	720	100,0		

Ο έλεγχος των μεταβλητών έδειξε ότι το φύλο αποτελεί ένα στατιστικά σημαντικό παράγοντα ($\chi^2=25,881$ $df=5$ $p<0,001$). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα ένα ποσοστό της τάξης του 28,3% των ανδρών θεωρούν ως πρώτη ή δεύτερη προτεραιότητα τους την απόκτηση υψηλότερων ακαδημαϊκών προσόντων σε σύγκριση με το αντίστοιχο 21,9% των γυναικών. Επίσης το 45,6% των γυναικών τοποθετεί το στόχο αυτό στην πέμπτη θέση σε σύγκριση με το αντίστοιχο 34,9% των ανδρών. Επίσης όπως είναι αναμενόμενο το μεταπτυχιακό είναι ένας στατιστικά σημαντικός παράγοντας ($\chi^2=48,631$ $df=5$ $p<0,001$). Σύμφωνα με αυτή τη σύγκριση το 26% των εκπαιδευτικών που κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο έχουν ως πρώτο στόχο την απόκτηση υψηλότερων ακαδημαϊκών προσόντων σε σύγκριση με το αντίστοιχο 10,2% των υπόλοιπων εκπαιδευτικών. Οι υπόλοιπες μεταβλητές δεν ήταν στατιστικά σημαντικές.

Στον Πίνακα 4 και στην ερώτηση που αφορά τη διδασκαλία του αντικειμένου με βάση τα πορίσματα των πιο πρόσφατων επιστημονικών εξελίξεων παρατηρείται μια ισοκατανομή των απαντήσεων. Το εύρημα όμως που γίνεται άμεσα αντιληπτό εξετάζοντας τα αποτελέσματα των πινάκων 21 και 23 είναι η «μαθητοκεντρική» προσέγγιση των πε-

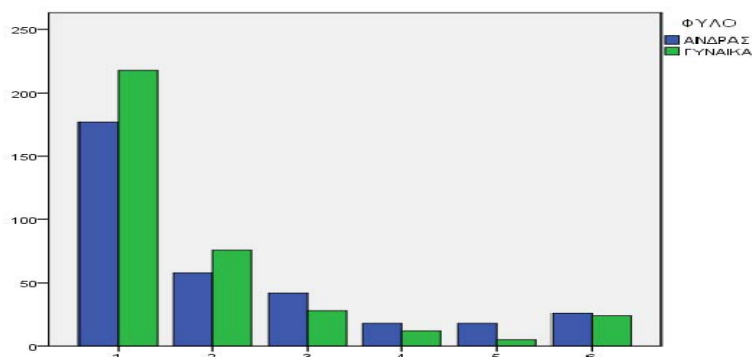
ρισσότερων εκπαιδευτικών δεδομένου ότι ένα ποσοστό 75,4% έχουν ως πρώτη ή δεύτερη προτεραιότητα τους την ανάπτυξη μιας θετικής σχέσης με τους μαθητές ενώ το 55% έχουν ως πρώτη ή δεύτερη προτεραιότητά τους την επίτευξη υψηλότερων επιδόσεων των μαθητών με αποτελεσματικότερη μεθόδευση της διδασκαλίας.

Πίνακας 5. Ανάπτυξη θετικής σχέσης με τους μαθητές

Προτίμηση	Συχνότητα	Ποσοστό	Πραγματικό Ποσοστό	Συσσωρευτικό Ποσοστό
ΠΡΩΤΗ	395	54,9	56,2	56,2
ΔΕΥΤΕΡΗ	135	18,8	19,2	75,4
ΤΡΙΤΗ	70	9,7	10,0	85,3
ΤΕΤΑΡΤΗ	30	4,2	4,3	89,6
ΠΕΜΠΤΗ	23	3,2	3,3	92,9
ΕΚΤΗ	50	6,9	7,1	100,0
Σύνολο	703	97,6	100,0	
Missing	17	2,4		
Σύνολο	720	100,0		

Οι στατιστικοί έλεγχοι έδειξαν ορισμένα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Το φύλο αποτελεί στατιστικά σημαντικό παράγοντα ($\chi^2= 17,341$ $df=5$ $p<0,002$). Σύμφωνα με τις κατανομές το 81% των γυναικών έχουν ως πρώτο ή δεύτερο στόχο την ανάπτυξη θετικής σχέσης με τους μαθητές σε σύγκριση με το 69,3% των ανδρών εκπαιδευτικών. Οι υπόλοιπες μεταβλητές δεν είναι στατιστικά σημαντικές.

Σχήμα 3. Σχέση φύλου και σχέσης με το μαθητή

Στον πίνακα 5 παρουσιάζονται οι κατανομές του πέμπτου στόχου που είναι η διδασκαλία του αντικειμένου με βάση τα πορίσματα των πιο πρόσφατων επιστημονικών εξελίξεων. Το 19,5% τον θέτουν ως πρώτο στόχο ενώ το 45,8% τον θέτουν ως τρίτη ή τέταρτη επιλογή.

Πίνακας 6. Διδασκαλία του αντικειμένου με βάση τα πορίσματα των πιο πρόσφατων επιστημονικών εξελίξεων

Προτίμηση	Συχνότητα	Ποσοστό	Πραγματικό Ποσοστό	Συσσωρευτικό Ποσοστό
ΠΡΩΤΗ	137	19,0	19,5	19,5
ΔΕΥΤΕΡΗ	133	18,5	19,0	38,5
ΤΡΙΤΗ	170	23,6	24,3	62,8
ΤΕΤΑΡΤΗ	151	21,0	21,5	84,3
ΠΕΜΠΤΗ	67	9,3	9,6	93,9
ΕΚΤΗ	43	6,0	6,1	100,0
Σύνολο	701	97,4	100,0	
Missing	19	2,6		
Σύνολο	720	100,0		

Επιπρόσθετα οι συσχετίσεις έδειξαν ότι το φύλο είναι πάλι στατιστικά σημαντικός παράγοντας ($\chi^2=12,256$ $df=5$ $p<0,031$). Πιο συγκεκριμένα, το 23,7% των ανδρών πιστεύει ότι αυτός ο στόχος είναι πρώτη προτεραιότητα σε σύγκριση με το 15,7% των γυναικών εκπαιδευτικών. Επίσης και η κατοχή μεταπτυχιακού είναι στατιστικά σημαντικός παράγοντας ($\chi^2=19,813$ $df=5$ $p<0,001$). Σύμφωνα με αυτή τη συσχέτιση το 23% αυτών που κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο τοποθετούν αυτό το στόχο στην πρώτη θέση σε σύγκριση με το 18,2% αυτών που δεν κατέχουν. Επίσης η διευθυντική θέση είναι ένας στατιστικά σημαντικός παράγοντας ($\chi^2=11,875$ $df=5$ $p<0,04$). Μόνο το 25,3% των ερωτώμενων εκπαιδευτικών που κατέχουν διευθυντική θέση το θεωρεί πρώτη ή δεύτερη προτεραιότητα σε σύγκριση με το 40,5% των υπολοίπων.

Ο τελευταίος στόχος που εξετάστηκε σ' αυτήν την έρευνα ήταν η επίτευξη υψηλότερων επιδόσεων των μαθητών με αποτελεσματικότερη μεθόδευση της διδασκαλίας. Παρατηρήθηκε εκ νέου η έμφαση που δίνουν οι εκπαιδευτικοί στους μαθητές τους. Το 55% θεωρούν το συγκεκριμένο στόχο ως πρώτη ή δεύτερη προτεραιότητα. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στον Πίνακα 6.

Πίνακας 7. Επίτευξη υψηλότερων επιδόσεων των μαθητών με αποτελεσματικότερη μεθόδευση της διδασκαλίας.

Προτίμηση	Συχνότητα	Ποσοστό	Πραγματικό Ποσοστό	Συσσωρευτικό Ποσοστό
ΠΡΩΤΗ	226	31,4	32,2	32,2
ΔΕΥΤΕΡΗ	160	22,2	22,8	55,0
ΤΡΙΤΗ	147	20,4	20,9	75,9
ΤΕΤΑΡΤΗ	73	10,1	10,4	86,3
ΠΕΜΠΤΗ	55	7,6	7,8	94,2
ΕΚΤΗ	41	5,7	5,8	100,0
Σύνολο	702	97,5	100,0	
Missing	18	2,5		
Σύνολο	720	100,0		

Τέλος οι συσχετίσεις με τους διάφορους παράγοντες έδειξαν ότι πάλι το φύλο είναι στατιστικά σημαντική μεταβλητή ($\chi^2=11,803$ $df=5$ $p<0,004$). Το 34% των ανδρών σε σύγκριση με το 30,3% των γυναικών εκπαιδευτικών θεωρούν τις υψηλότερες επιδόσεις των μαθητών ως πρώτη προτεραιότητα τους.

Συζήτηση

Στην παρούσα εργασία έγινε διερεύνηση των στόχων του εκπαιδευτικού στην καθημερινή μαθησιακή διαδικασία στην οποία αποτελεί αναπόσπαστο μέρος. Σύμφωνα με τους Tschannen-Morana και Hoy (2001) η αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συνδέεται απόλυτα με πλείστους εκπαιδευτικούς στόχους όπως η επιμονή του, ο ενθουσιασμός του, η δέσμευση στο ρόλο του και η συμπεριφορά του στην καθημερινή εκπαιδευτική διαδικασία, όπως επίσης και με τις επιδόσεις των μαθητών τους όπως το κίνητρο και η αυτοεκτίμηση. Επιλέχθηκαν έξι στόχοι οι οποίοι σκιαγραφούν την αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού στο εργασιακό του περιβάλλον, οι οποίοι καλύπτουν όλο το φάσμα της καθημερινής δραστηριότητας του εκπαιδευτικού (Goddard et al, 2000, Guskey, 1982). Αυτοί περιλαμβάνουν την ανάπτυξη θετικού κλίματος συνεργασίας με τους συναδέλφους τους στο σχολείο, επιδίωξη διοικητικής ανόδου, επιδίωξη απόκτησης περισσότερων ακαδημαϊκών τίτλων, την ανάπτυξη θετικής σχέσης με τους μαθητές, τη διδασκαλία του αντικειμένου με βάση τα πορίσματα των πιο πρόσφατων επιστημονικών εξελίξεων και την επίτευξη υψηλότερων επιδόσεων των μαθητών με αποτελεσματικότερη μεθόδευση της διδασκαλίας. Όσον αφορά την ανάπτυξη συναδελφικού κλίματος η στατιστική ανάλυση έδειξε ότι περισσότερο οι άνδρες εκπαιδευτικοί το θεωρούν πρώτη προτεραιότητα από ότι οι γυναίκες. Επίσης η κατοχή μεταπτυχιακού τίτλου επηρεάζει περισσότερο τους κάτοχους του έτσι ώστε να θέτουν τον παραπάνω στόχο ως πρώτη προτεραιότητα. Επίσης η μεγάλη πλειοψηφία των γυναικών δεν ενδιαφέρεται για την ανέλιξη της σε διοικητικές θέσεις όπως επίσης και οι άνδρες αλλά σε σαφώς μικρότερο βαθμό. Όπως είναι φυσικό η κατοχή μεταπτυχιακού ωθεί τους εκπαιδευτικούς στο ενδιαφέρον της κατάκτησης μιας διευθυντικής θέσης σε αντίθεση με τους υπόλοιπους που

κατά πλειοψηφία δεν δείχνουν το ανάλογο ενδιαφέρον. Σε σχέση με την ίδια απόκτηση υψηλότερων ακαδημαϊκών προσόντων το φύλο αποτελεί στατιστικά σημαντικό παράγοντα δεδομένου ότι μεγάλη μερίδα των ανδρών εκπαιδευτικών ενδιαφέρεται για την απόκτηση επιπλέον τίτλων σε αντίθεση με τις γυναίκες. Σημαντικό εύρημα της παρούσας εργασίας αποτελεί το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία των εκπαιδευτικών του δείγματος θεωρεί ότι η ανάπτυξη θετικής σχέσης με τους μαθητές αποτελεί την πρώτη προτεραιότητα τους. Διαφοροποιήσεις παρατηρούνται ανάμεσα στα φύλα με τις γυναίκες να προηγούνται σε σημαντικό βαθμό. Η διδασκαλία με βάση τα τελευταία επιστημονικά πορίσματα αποτελεί στόχο που προτιμάται περισσότερο από τους άνδρες εκπαιδευτικούς και από αυτούς που κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο. Τέλος η επίτευξη υψηλότερων επιδόσεων από τους μαθητές θεωρείται από τους άνδρες σε μεγαλύτερο βαθμό πρώτη προτεραιότητα από ότι στις γυναίκες.

Τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση και την ερμηνεία των δεδομένων βεβαιώνουν το γεγονός ότι ο Έλληνας εκπαιδευτικός επιλέγει τους στόχους του με βάση τις επαγγελματικές του αξίες που υιοθετεί και οι οποίες είναι περισσότερο ιδεαλιστικές παρά υλιστικές. Στο κέντρο του ενδιαφέροντος του παραμένει ο μαθητής και ο συνάδελφος του και περιφερειακά μόνο βρίσκονται η επιδίωξη ανέλιξης στην ιεραρχία και η απόκτηση επιπλέον ακαδημαϊκών προσόντων. Η μελλοντική έρευνα πάνω στους επαγγελματικούς στόχους του εκπαιδευτικού θα έπρεπε να στραφεί στους λόγους που τους ωθούν να είναι γενικά απρόθυμοι να καταλάβουν διοικητικές θέσεις και να αποκτήσουν επιπλέον προσόντα παρόλο που κάτι τέτοιο θα ολοκλήρωνε κατά κοινή ομολογία την αποτελεσματικότητα στο συνολικό τους έργο.

Βιβλιογραφία

- Delors, J., Εκπαίδευση: Η αναγκαία ουτοπία, στο: Unesco, Εκπαίδευση. Ο θησαυρός που κρύβει μέσα της, Αθήνα, Gutenberg, 1999σελ. 23-52.
- Goddard, R. D., Hoy, W. K., & Woolfolk Hoy, A..Collective teacher efficacy: Its meaning, measure, and impact on student achievement. American Educational

- Guskey, T. R. Differences in teachers' perceptions of personal control of positive versus negative student learning outcomes. *Contemporary Educational Psychology*, 7, 70–80, 1982.
- Guskey, T., & Passaro, P. Teacher efficacy: A study of construct dimensions. *American Educational Research Journal*, 31, 627–643, 1994.
- Hall, O., The stages of the medical Career, *American Sociological Review*, March, 1998.
- Heller, K. & Rosemann, R., *Plannung und Auswertung empirischer Untersuchungen*, Stuttgart, 1974.
- Hoyle, E., Professionalization and de-professionalization in education. Στο E. Hoyle & J. Megarry (eds.). *World yearbook of education 1980* (σελ. 42-57). London: Kegan Publisher, 1980.
- Little, J. W., & McLaughlin, M. W. (Eds.), *Teachers' work: Individuals, colleagues, and contexts*. New York: Teachers College Press, 1993, σελ. 133.
- Parelius, A. P. & Parelius, R. J., *The Sociology of Education*, Prentice Hall, 1978, σελ. 187.
- Slocum, W. L., *Occupational Careers*, Aldine Publishing Co., 1966.
- Δημητριάδου, Κ., *Με ποια κριτήρια επιλέγει ο Έλληνας εκπαιδευτικός το επάγγελμα του*, Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης, 1982.
- Κελπανίδης, Μ., *Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης: Θεωρίες και Πραγματικότητα*, Ελληνικά Γράμματα, 2002, σελ. 216.
- Ξωχέλλης, Π., *Εκπαίδευση και εκπαιδευτικός σήμερα*, Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης, 1989.
- Ξωχέλλης, Π., *Το εκπαιδευτικό έργο ως κοινωνικός ρόλος*, Θεσσαλονίκη, Κυριακίδης, 1984.
- Παπαναούμ, Ζ. *Το επάγγελμα του εκπαιδευτικού*, Τυπωθήτω, 2003, σελ. 93
- Παπαϊκονόμου, Α., *Ο ρόλος και ο εαυτός (self): Η κεντρικότητα του εκπαιδευτικού ρόλου για τη συγκρότηση του εαυτού*, Θεσσαλονίκη, Διδακτορική διατριβή (Αδημοσίευτη), 2011.
- Παπαϊκονόμου, Α. & Κυρίσης, Δ., *Η αυτοαντίληψη των εφήβων και οι παράγοντες που τη διαμορφώνουν*, Ζήτρος, Θεσσαλονίκη, 2011.
- Χατζηδήμου, Δ. & Ταρατόρη, Ε., *Η ειδίκευση των εκπαιδευτικών της Δημοτικής Εκπαίδευσης, μια παιδαγωγική εμπειρική προσέγγιση*, Θεσσαλονίκη, Γιαχούδη-Γιαπούλη, 1990.